

A1.

α) “Το κόμμα του Γ. Θεοτόκη...Αντιβενιζελικών.” σελ.92-93

β) “Τον Μάρτιο του 1922...συνέπειές της” σελ. 50-51”

γ) “Με πρωτοβουλία της ΚΤΕ...στέγαση” και “Η ΕΑΠ λειτούργησε...πρόσφυγες” σελ. 153 και 156

A2.

α. Λ

β. Σ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Σ

B1.

“Όσον αφορά...άλλο κόμμα.” σελ. 91,92

B2.

“Η πρώτη κυβέρνηση...εγκατάστασης” σελ. 208

Γ1.¹

α) Η Ερμούπολη στη Σύρο αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα ίδρυσης και εξέλιξης ενός αυτοτελούς και ακμαίου προσφυγικού συνοικισμού κατά τη διάρκεια της Επανάστασης. Βασίστηκε στην πρωτοβουλία των οικιστών του, χωρίς κυβερνητική αρωγή.

Η περιοχή, που το 1825 πήρε το όνομα Ερμούπολη από τους πρόσφυγες οικιστές της, άρχισε να συγκεντρώνει από το 1821 έως το 1824 Έλληνες πρόσφυγες απ’ όλα τα μέρη της Ελλάδας: Μικρασιάτες (**Κυδωνιείς, Σμυρναίους**), Ψαριανούς, Κρήτες, **Θεσσαλούς, Μακεδόνες, πρόσφυγες από την Τήνο εξαιτίας της πανώλης που έπληξε το νησί** και κυρίως Χίους. Η συμφόρηση που είχε επέλθει στα γειτονικά νησιά, η θέση του λιμανιού και η ουδέτερη στάση που τηρούσε το νησί στα πρώτα χρόνια της Επανάστασης προκάλεσαν την αθρόα προσέλευση. **Επρόκειτο αρχικά για φτωχούς πρόσφυγες, κάτι που άλλαξε στην πορεία όταν αναγνωρίστηκε η σημασία του λιμανιού της Σύρου. Τότε ήρθαν στο νησί και πλούσιοι ομογενείς.**

Οι ντόπιοι Συριανοί κατοικούσαν στην *Άνω Σύρο*, μακριά από την παραλία, στην οποία συγκεντρώθηκαν οι νεοφερμένοι. **Οι γηγενείς αρχικά συμπεριφέρονταν με καλοσύνη στους πρόσφυγες.** Σύντομα η αυξημένη προσέλευση τους προκάλεσε την επιφυλακτικότητα και, στη συνέχεια, τις αντιδράσεις των ντόπιων. **Οι πρόσφυγες τοποθετήθηκαν σε καλλιεργήσιμες και ακαλλιέργητες εκτάσεις που ανήκαν σε ντόπιους. Δημιουργήθηκαν έτσι έριδες, αλλά και επεισόδια** λόγω κτηματικών διαφορών. Τη διάσταση υποδαύλιζε επιπλέον η διαφορά δόγματος μεταξύ των καθολικών ντόπιων και των ορθόδοξων προσφύγων. **Οι καθολικοί του νησιού είχαν άλλωστε τηρήσει αμφίροπη στάση στη διάρκεια του Αγώνα.**

β) **Με την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους**, στη θέση των παλιών κέντρων που παρήκμασαν, αναδείχθηκαν νέα, με πιο σημαντικό απ’ αυτά τη Σύρο. Η στρατηγική-ζηλευτή θέση του νησιού, στο κέντρο του Αιγαίου και πάνω ακριβώς στις διαδρομές που συνέδεαν τα Στενά και τη Μαύρη Θάλασσα με τους μεσογειακούς δρόμους του εμπορίου (**Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Θεσσαλονίκη, λιμάνια της Δυτικής Μεσογείου**), συνέβαλε στη δημιουργία ισχυρότατου –όχι μόνο για τα ελληνικά μέτρα– ναυτιλιακού κέντρου. Στην ανάπτυξη αυτή σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η δυναμική παρουσία και δραστηριότητα των ελληνικών παροικιών στα κυριότερα εμπορικά κέντρα της περιοχής: στα λιμάνια της Νότιας Ρωσίας, στις εκβολές του Δούναβη, στην Κωνσταντινούπολη, στη Σμύρνη και αργότερα στην Αίγυπτο. **Επίσης χάρη στο γεγονός ότι οι κάτοικοι της Άνω**

¹ Με έντονη γραφή τα κομμάτια των πηγών

Σύρου ήταν καθολικοί, το νησί τέλεσε υπό γαλλική προστασία στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Έτσι η Ερμούπολη αναπτύχθηκε απρόσκοπτα.

Αντίθετα στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου τα υπόλοιπα ναυτιλιακά κέντρα είχαν πληγεί. Το 1919 ο ελληνικός εμπορικός στόλος είχε υποδιπλασιαστεί, σε σχέση με το 1914. Στην ουσία χρειάστηκε μια νέα αρχή για τη ναυτιλία στην Ελλάδα.

Δ1. α+β

Η πολιτική που εφάρμοσαν οι νεοτουρκικές κυβερνήσεις απέναντι των Ελλήνων ήταν εξαιρετικά εχθρική και περιλάμβανε δυσμενή οικονομικά, εκπαιδευτικά, στρατιωτικά και θρησκευτικά μέτρα, τα οποία επιβλήθηκαν γενικότερα στις χριστιανικές εθνότητες του κράτους. Η πολιτική αυτή, η οποία βρισκόταν σε πλήρη αντίθεση με τις εξαγγελίες του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής Γ. Ουίλσον, σχετικά με την αυτοδιάθεση των λαών, οδήγησε τους Πόντιους, κυρίως της Διασποράς, στη μεγάλη απόφαση να αγωνιστούν για τη δημιουργία μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας.

Στην Ευρώπη πρωτεργάτης του αγώνα ήταν ο Κ. Κωνσταντινίδης. **Λαμβάνοντας υπόψη του το γεγονός ότι οι Δυνάμεις είχαν δεσμευτεί προπολεμικά για την εφαρμογή της αρχής αυτοδιάθεσης των λαών στην αναδιοργάνωση του μεταπολεμικού κόσμου, αλλά και το γεγονός ότι η Ελλάδα ήταν μεταξύ των νικητών, προχώρησε σε αποφασιστικές ενέργειες.** Από τη Μασσαλία με διαδοχικά υπομνήματα ενημέρωνε τις συμμαχικές δυνάμεις για την τραγική κατάσταση που επικρατούσε στον Πόντο. Ο ίδιος επίσης τύπωσε και κυκλοφόρησε χάρτη που όριζε τα σύνορα της προτεινόμενης ποντιακής δημοκρατίας. Αυτό το χάρτη τύπωσε και σε απλό σχήμα ταχυδρομικού δελτίου (καρτ-ποστάλ) με γραπτό κείμενο στα γαλλικά: *«Πολίτες του Πόντου ξεσηκωθείτε! Θυμίστε στα φιλελεύθερα έθνη τα ύψιστα δικαιώματά σας για τη ζωή και την ανεξαρτησία»*. Η ρωσική επανάσταση ξεσήκωσε τους Έλληνες του Πόντου για το δικό τους εθνικό αγώνα, ενώ στο πρώτο παγκόσμιο Παν-ποντιακό Συνέδριο (**Μασσαλία 22 Ιανουαρίου / 4 Φεβρουαρίου 1918**), το οποίο οργάνωσε ο Κωνσταντινίδης κατόπιν προτροπής ισχυρών φίλων του, ο ίδιος ο Κ. Κωνσταντινίδης, με τηλεγράφημα που έστειλε στον Α. Τρότσκι, ζήτησε επίσημα την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης. **Οι άμεσες αυτές ενέργειες οφείλονται στο φόβο του πως η οποιαδήποτε καθυστέρηση θα άφηνε την περιοχή του Πόντου εκτός του διακανονισμού των εκκρεμών πολεμικών ζητημάτων.**

Η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου ήταν αρχικά σύμφωνη με τον αγώνα και τις εθνικές διεκδικήσεις των Ποντίων. Στο συνέδριο Ειρήνης όμως στο Παρίσι, που άρχισε το Δεκέμβριο του 1918, ο Ελ. Βενιζέλος έλαβε υπόψη του τα εξής: **η Ελλάδα δεν μπορούσε να διεκδικήσει την προσάρτηση των περιοχών του Πόντου καθώς ήταν γεωγραφικά απομονωμένες από την υπόλοιπη Ελλάδα. Επίσης η Ελλάδα δεν μπορούσε να παρέμβει στρατιωτικά στην περιοχή λόγω προηγούμενων δεσμεύσεων. Ο Βενιζέλος πιεσμένος και από τις συμμαχικές δυνάμεις δεν συμπεριέλαβε τον Πόντο στο φάκελο των ελληνικών διεκδικήσεων, και, παρά τις έντονες διαμαρτυρίες των Ελλήνων του Πόντου, συμφώνησε να παραχωρηθεί η περιοχή στην υπό ίδρυση Αρμενική Δημοκρατία, θεωρώντας πως οι Έλληνες θα απολάμβαναν πλήρους ισονομίας και ισοπολιτείας. Απέρριψε δηλαδή τη λύση της ίδρυσης ανεξάρτητου ποντιακού κράτους με το σκεπτικό πως οι Πόντιοι δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν μόνοι τους τις τουρκικές πιέσεις. Τις θέσεις του αυτές επανέλαβε στις αρχές Φεβρουαρίου 1919 στο Ανώτατο Συμβούλιο με θέμα τις ελληνικές διεκδικήσεις.**

Η πρόταση του Ελ. Βενιζέλου να ενταχθεί η Τραπεζούντα στο Αρμενικό κράτος προκάλεσε μεγάλη απογοήτευση στους Έλληνες του Πόντου, οι οποίοι στα διάφορα συνέδρια που πραγματοποιήσαν στο Μπακού, στο Κρασνοντάρ, στο Βατούμ και στη Μασσαλία, διαμαρτυρήθηκαν έντονα για τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης. **Υπέβαλλαν υπομνήματα προς τους αρμοστές των Δυνάμεων με αίτημα είτε την ένωση με την Ελλάδα είτε τη δημιουργία “Ελληνικής Δημοκρατίας του Πόντου”, ενώ πολλά ποντιακά σωματεία έστειλαν τότε τηλεγραφήματα στο**

Παρίσι για να μεταπείσουν τον πρωθυπουργό, τον οποίο επισκέφθηκε μάλιστα τον Απρίλιο του 1919 ο μητροπολίτης Χρύσανθος.

Μετά τη διεξοδική ενημέρωση που έλαβε ο Έλληνας πρωθυπουργός από τον Χρύσανθο, για το Ποντιακό Ζήτημα, αποφάσισε να ενισχύσει τις προσπάθειες των Ποντίων και έδωσε την έγκρισή του στο μητροπολίτη να συνεχίσει την προσπάθεια ενημέρωσης όλων των πολιτικών που έλαβαν μέρος στη Συνδιάσκεψη.

